

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Juni-juli 1976

*Lær af fortiden – Lev i nutiden
Virk for fremtiden*

Nr. 202-35. årgang

Særslev Kirke

Efter maleri af William Hansen (se side 3).

Medlemsblad for
Dansk Slægtsgaardsforening
oprettet 5. juli 1941

Redaktion:

Hans Hviid, Fåredammen 11, 5300 Kerteminde,
tlf. (09) 32 14 61.

**Kasserer, sekretær og
annoncøekspedition:**

Fru Inger Hansen, Gassehaven 56, 2840 Holte,
tlf. (02) 80 25 37. Postgiro nr. 8 083 142.

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: H. C. Andersens Boulevard 4 (2. sal t. v.),
1553 København V, tlf. (01) 11 67 20.
Ledere: Arkivarerne P. K. Hofmansen og Annalise
Alstrøm, tlf. (01) ØBRO 95 64. (Træffes på arkivet
tirsdag og onsdag kl. 14–16 el. efter aftale).

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Rosenvængets
Sideallé 8, 2100 København Ø, tlf. (01) ØBRO 30 og
(01) ØBRO 50 00.

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Chr. R. Christensen, (R)
Badstrup, 5484 Uggerslev, tlf. (09) 85 11 49.

Næstformand: Gårdejer Einer Petersen, Kikhavn, 3390
Hundested, tlf. (03) 33 71 49.

Gårdejer Jens Skau, (R) Nygård, 6533 Øster Lindet,
tlf. (04) 84 62 03.

Gårdejer Jørgen Skoven, »Skoven«, Asdal,
9850 Hirtshals, tlf. (08) 97 11 66.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, 5350 Rynkeby,
tlf. (09) 39 13 17. Formand for bladudvalget.

Hofjægermester Cederfeld de Simonsen, Erholm,
5560 Årup, tlf. (09) 43 10 91 (helst kl. 9–10).

Gårdejer Børge K. Fjordside, Skalstrup, 7570 Vemb,
tlf. (07) 88 40 94.

Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling,
tlf. (07) 58 10 11.

Gårdejer Poul Ipsen, Paradisgaarden, 3740 Svaneke,
tlf. (03) 99 65 35.

Gårdejer N. Sehested, Holmstol, 8883 Gjern,
tlf. (06) 87 50 19.

Gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard, 8991 Spentrup,
tlf. (06) 47 70 87.

Gårdejer Holger Buch Juul, Jærgaarden, Høllund,
7100 Vejle, tlf. (05) 86 50 21.

Gårdejer Erik Strange, Øverup, 4800 Nykøbing F.,
tlf. (03) 83 92 12. Formand for arkivudvalget.

Gårdejer Jens P. Petersen, Farendløse, 4100 Ringsted,
tlf. (03) 64 00 24.

Gårdejer Peder Møller Frifelt, Frifeltgaard, 6870 Ølgod,
tlf. (05) 24 30 87.

(De tre førstnævnte udgør landsbestyrelsens forretningsudvalg.)

I sin årsberetning gav landsformanden følgende kommentar til den politiske situation:

Vender vi blikket udad, er forholdene ikke helt så tilfredsstillende.

Et lyspunkt har man dog kunnet spore i den sidste tid. Der er i den sidste tid skabt flertal i Folketinget for, at barnløse ægtepar ikke mere behøver at betale arveafgift ved den ene ægtefælles død. Den gamle bestemmelse om, at den efterlevende foruden at lide savn og afsavn ved at blive alene også skulle betale en afgift, der i værste tilfælde kunne drive den tilbageblevne fra hjem og ejendom, virkede helt urimelig og var vel en af lovgivningens værste udskejelser.

Kapitalvindingskatten virker med stigende vægt. Man har altid sagt, at denne kun betød noget i meget få tilfælde, og derfor har man for at sige det mildt set stort på, at det gik ud over den enkelte. Men efterhånden som kronens købekraft daler, bliver flere og flere ramt. Der skal ikke ret stor en gård eller villa til at koste 800.000,-, og hvis udviklingen fortsættes, vil et husmandsbrug snart nå denne grænse. Derfor virker kapitalvindingskatten meget voldsommere, end man tidligere havde regnet med og vel også ønsket.

Det kan ikke bestrides, at denne beskatningsform afholder mange ældre landmænd fra at sælge deres gårde, men vælger at drive dem ved maskinstation eller bortforpagtning. Og samtidig bevirker den at masser af unge landmænd viger tilbage eller ligefrem forhindres i at komme ind til det erhverv, de er uddannet til og som de egner sig til.

Når vi tager i betragtning, hvor mange tusinde unge landmænd, man på den måde har drevet fra landbruget, og hvor meget et bæredygtigt landbrug betyder for landets økonomi, må man betegne denne udvikling som fuldkommen urimelig og ansvarsløs.

Vi har nylig haft et grelt eksempel på hvor urimeligt loven kan virke. En ældre landmand skulle betale 210.000,- for at overdrage en gård til sin søn, fordi den var vurderet for lavt ved ejendomsvurderingen i 1965, og først da man opdagede, at han selv havde påklaget ansættelsen og fået vurderingen sat i vejret, blev han fritaget, mod at sønnen skulle betale 47.000,- i arveafgift.

Jeg har næsten ikke ord, der tilstrækkeligt kan fordømme sådanne forhold. Skattemyndighederne erkendte det urimelige i at behandle manden sådan, men kunne ikke hjælpe ham. Først da det opklaredes, at han selv havde været årvågen for tolv år siden, slap han.

Derfor må jeg i høj grad tilråde at være opmærksom ved den forestående ejendomsvurdering både når det drejer sig om for høj og for lav ansættelse.

Vi står foran en ny vurdering til ejendomsskyld, der vil medføre en betydelig stigning i vurderingsniveauet, og det offentlige har allerede igennem længere tid foruddiskonteret denne stigning i sine afgiftberegninger. Det er imidlertid meget beklageligt, at disse vurderinger ikke finder sted på grundlag af, hvad ejendommene er værd i kontante penge, men efter hvad de kan indbringe i obligationer og pantebreve, hvis værdier er meget svingende og måske ikke engang halvdelen af deres urimelige resultater, og det må derfor i højeste grad beklages, at man ikke allerede er nået frem til et andet og bedre vurderingssystem. Og myndighedernes snak om, at det er besværligt, finder jeg, er en dårlig undskyldning. Den giver ikke rimelig begrundelse for at lade urimeligheder gå i retfærdighedens sted.

Forøvrigt er det meget uheldigt, at landbruget i modsætning til andre stadig give afgift på sit produktionsapparat, jorden. Det giver en byrde på dette erhverv, som i høj grad er med til at forringe dets internationale konkurrenceevne.

I modsætning til staten har man i kommunerne set en vis tendens til helt at gå bort fra udskrivning af ejendomsskatter. Det skal være interessant at se, hvordan dette vil udvikle sig.

Chr. R. C.

Ejendoms- omsætningen

Fra Dansk Landbrugs Realkreditfonds årsberetning har vi tilladt os at »klippe« følgende:

Ejendomsomsætningen nærmede sig i 1975 et mere normalt niveau efter stilstanden i 1974 i handelen med landbrugsejendomme.

Det kom også til udtryk i DLR's udlånsvirksomhed. DLR bevilgede i 1975 261,5 mill. kr. i lån til generationsskifteformål, svarende til 16,7 pct. af det samlede udlån. I 1974 gik kun 11,2 pct. af det samlede udlån, svarende til 148,4 mill. kr., til generationsskifteformål.

Til køb af ejendom nr. 2 og tillægsgjord blev der i 1975 bevilget 69,6 mill. kr. mod 57,8 mill. kr. i 1974. Det svarede i begge år til 4,4 pct. af den samlede lånesum.

Det er således alene det egentlige generationsskifte, der har taget et opsving i 1975, medens de strukturbefordrende køb af tillægsgjord eller ejendom nr. 2 har været af relativ uændret omfang. Det må dog understreges, at handelen med landbrugsejendomme – trods en kraftig stigning fra 1974 til 1975 – alligevel lå betydeligt under gennemsnittet af handelen med landbrugsejendomme i det sidste tiår.

Efter stagnationen i ejendomspriserne i andet halvår af 1974 begyndte priserne igen at stige i løbet af foråret 1975. Stigningen har dog været noget uensartet i de forskellige områder af landet og for de forskellige størrelseskategorier.

Ved en sammenligning mellem andet halvår 1974 og andet halvår 1975 konstaterede man, at prisudviklingen generelt har været stærkere i Jylland end på Øerne.

Endvidere er der tegn på, at prisudviklingen har været kraftigere i det vestlige og sydlige end i det østlige og nordlige Jylland.

Medens prisudviklingen på Sjælland har været dobbelt så kraftig for de mindre ejendomme som for de større, er bøndergårdene i Jylland omvendt steget noget stærkere end de mindre ejendomme, ca. 14 pct. mod 10 pct. for ejendommene under 10 ha. For de store jyske ejendomme over 60 ha er priserne endda steget overordentlig kraftigt – 20–30 pct. – fra andet halvår 1974 til andet halvår 1975. Den samlede omsætning i denne størrelsesgruppe har dog kun været 23 i hele Jylland og 26 i landet som helhed.

Statistikken over ejendomshandeler synes endvidere at vise, at priserne var i fortsat udvikling ved årets slutning.

De højere produktpriser i andet halvår 1975 i forhold til 1974 kan her have øvet indflydelse.

Man kan i dag generelt sige, at de allerede etablerede landmænd efter den økonomiske udmarvning i 60'erne har konsolideret sig gennem kapitaliseringen af blandt andet de produktprisstigninger, som fremkom ved tilslutningen til EF. For de, der står over for at etablere sig, gælder, at vilkårene for at få foden under eget bord er blevet barskere.

☆

Til forsidebilledet:

Kirkemaleren William Hansen, Strib, har sat sig som mål inden han om to år fylder halvfjerds at forevige samtlige 290 fynske kirker. Ved en udstilling i kunstgården i Skovby fornylig præsenterede han anden etape nemlig halvfjerds billeder. Med malerens tilladelse bringer vi et billede fra hans fødesogn, Særsløv på Nordfyn.

Årsmødet 1976

Et veltilrettelagt møde – et velvilligt publikum – en velorienterende række af beretninger – alt dette bevirkede, at årsmødets generalforsamling forløb i en værdig harmoni. Andre steder i bladet bringer vi landsformandens og arkivudvalgets formands beretning, hertil skal føjes, at bladets redaktør, Hans Hviid, aflagde en kort, men meget klar redegørelse for bladets virke, bl.a. hvilke linier man ønsker at følge for at skabe den ånd, der er i pagt med læsernes, hvilket atter vil sige foreningens medlemmer. Bladet er altid åbent for kritik, blot den er positiv, men appellerer også til medlemmernes medvirken som aktive skribenter, hvilket vil gøre det endnu mere levende og attraktivt. Bent Bjergskov, der desværre var forhindret i at deltage i årsmødet, skulle have aflagt beretning om Jens og Anna Jensens fond. Vi kan her meddele, at fonden er gået i gang og har allerede foretaget det første udlån til en ung landmand.

Alle beretninger ligesom regnskabet, der blev forelagt af mødets dirigent, revisor Kr. Foged, blev enstemmigt godkendt.

Ved valg til hovedbestyrelsen skete en enkelt ændring, idet gårdejer Harald Poulsen, Østerlars, havde bedt sig fritaget for hvervet. I hans sted valgtes gdr. Poul Ipsen, Paradisgaarden, Bornholm. Øvrige valg var genvalg. Mødet sluttede med, at man vedtog Vingsted-centret ved Høllund som næste års mødested, hvilket vil sige at Vejleengen skal stå som vært.

Kongesalen på Børglum

Om aftenen samledes den store skare, som stærkt nærmede sig de 400, til en pragtfuld middag, hvor vore Vendelbo-værter gjorde sagnet om deres tavshed til skamme. Borgmester Jens Baggesen lagde for med en poetisk hyldestil til gæsterne, og proprietær Helmer Fuglsang holdt en sprudlende og festlig tale godt spækket med vitser – jo, jo. humoren var så afgjort sat i højsædet. Hotellets vært havde med største largeness sat sit orkester til at spille – ikke blot til middagen – men sandelig også efter. Så de danselystne fik rørt benene i nogle fornøjelige timer.

Hjortnæs fra havesiden

Søndagen var afsat til de traditionelle udflugter, som ikke blev så traditionelle endda. Om formiddagen kørtes til det sagnomspundne Børglum Kloster, hvor man efter en kort liturgisk andagt besøgte kirken, hvorpå godsejerinde Vibeke Rottbøll først fortalte uddrag af klosterets og borgens dramatiske historie og derpå lukkede op for privatboligen, hvor først og fremmest kongesalen gjorde et stærkt indtryk. – En meget hjertelig tak til fru Rottbøll. Derefter så man en tidligere fæstegård under Børglum, der i tidernes morgen var blevet frigård. Det var proprietær Helmer Fuglsang, der havde åbnet dørene til sin skønne gård »Hjortnæs«. – Endnu en oplevelse – endnu en tak.

Tilbage til Løkken for at spise frokost og så langsomt begynde at forberede hjemrejsen. Men også den bød på festlige timer. Først køreturen på stranden ca. 20 km til Blokhuse for her at dreje mod Øland til det smukke og særprægede slot Oksholm ved Limfjorden. Her var en forklaring nødvendig, og den blev givet i rigt mål af forvalter Per Andersen, som kunne sin lektie på fingrene.

En lang spændende spadseretur gennem næsten skjulte murbuur fuldendte besøget, og gæsterne sagde tak til Per Andersen og til hinanden for et par begivenhedsrige dage ved en forfriskende pilsner, hvorefter man skiltes med et fælles ønske: på gensyn næste år.

Forvalter Per Andersen fortæller om Oksholm

Til slut en varm tak til Jørgen Skoven, Hirtshals og turistchef Kirsten Brock, Løkken, for et veltilrettelagt arbejde »bag kulisserne« – et arbejde, der bevirkede, at alt klappede lydfrit – Tak!

red.

Arkivudvalgets formand gårdejer Erik Strange aflagde på årsmødet følgende beretning

Ved årsmødet i Grenaa den 24. maj sidste år omtalte jeg den glædelige fremgang i Slægtsgaardsarkivets virksomhed, som havde præget året 1974, og det er med en lige så stor glæde her at kunne berette, at en tilsvarende fremgang også har gjort sig gældende i 1975.

Da Slægtsgaardsarkivet i december 1971 ved hr. kreditforeningsdirektør Haunstrup Clemmensens imødekommenhed kunne flytte fra lokalet i den fjerntliggende biblioteksskole langt ude på Amager til kreditforeningens centralt beliggende lokaler på H. C. Andersens Boulevard lige ved Raadhuspladsen, begyndte en ny og god epoke i arkivets indtil dette tidspunkt særdeles omskiftelige tilværelse. Vi mindes med tak den hjælp, som direktør Haunstrup Clemmensen den gang ydede og stadigvæk yder os. Uden hans bistand i en for arkivet uhyre vanskelig situation tør vi med vores små midler slet ikke tænke på, hvorledes arkivets bestaan og dermed dets virksomhed kunne være

fortsat. Der skal da her rettes en varm tak til direktør Haunstrup Clemmensen for al hans imødekommenhed overfor os!

Dernæst vil jeg også rette en stor tak til arkivudvalgets medlemmer, som også i 1975 med stor interesse og forståelse har drøftet arkivets forhold og støttet dets virksomhed. I denne forbindelse vil jeg gerne rette en særlig tak til Slægtsgaardsforeningens næstformand, Einer Petersen, som vederlagsfrit gennem mange år på samvittighedsfuld og dygtig måde har varetaget revisionen og fremlæggelsen af arkivets regnskaber.

Arkivet har i det forløbne år, 1975, fået 8500 kr., hvilket beløb Hovedbestyrelsen har bevilget til dækning af arkivets udgifter, d.v.s. husleje, telefon, arkivarernes løn, folketællingsundersøgelser til medlemmer, medhjælp ved registrering og indsættelse, køb af enkelte bøger o.s.v. En smule hjælp udefra er der også tilgået arkivet i 1975, for hvilken jeg også siger tak.

Arbejdet er som sædvanlig blevet udført af Hofmansen, fru Alstrøm og frk. Korsgaard, hvilke vi også her vil rette en stor tak til for trofast arbejde året rundt i arkivets tjeneste. Den 1. januar i år havde Hofmansen i 30 år – og deraf i 25 år alene – varetaget sit arkivararbejde, ofte under fortvivlede lokale- og arbejdsforhold, men vilje og hårdnakket ubøjelighed overfor problemer har det jo aldrig skortet på. Vi fra hovedbestyrelsen og arkivudvalget siger Hofmansen tak for det store arbejde han gennem årene har udført i arkivet. Hans store viden om danske egne og historiske minder er kommet mange af vore medlemmer til gode. Det var ham dog en stor glæde, da fru Alstrøm i 1971 indvilgede i at overtage sin del af arkivets arbejde, ligesom jeg også ved, at han i høj grad er taknemlig for den hjælp frk. Korsgaard gennem mange år har været i arkivets tjeneste. Vi takker dem alle for det trofaste arbejde, de året igennem udfører i Slægtsgaardsarkivet.

Det må i denne forbindelse erindres, at disse vore folk i arkivet hver på anden måde må tjene til udkommet, hvilket naturligvis begrænser deres tid til at beskæftige sig med arkivets sager, men alligevel driver de på af alle kræfter, hvilket også de oplysninger om Slægtsgaardsarkivets virksomhed i 1975, som jeg nu skal gennemgå, vil vise.

Med hensyn til folketællingsundersøgelser er der i 1975 udført 44 stk. til en samlet betaling for undersøgelse, udskrivning, afskrivning, papir, kuverter og porto på 929 kr. og 20 øre – eller gennemsnitlig 21 kr. 12 øre pr. stk. Disse folketællingsundersøgelser bliver jo gratis tilsendt nye og ældre medlemmer af foreningen én gang for alle, når de i behørig stand har indsendt det dem tilsendte skema til oplysninger om slægtsgaarden og dens beboere nærmest nutiden.

Af større historiske undersøgelser vedrørende slægt og gård, som Hofmansen og fru Alstrøm

mod betaling påtager sig, såvidt deres tid tillader det, er der i 1975 udført 15 stk. (fru Alstrøm: 8 stk., Hofmansen: 7 stk.). Prisen for disse undersøgelser er stærkt varierende efter rekvirenternes ønsker om undersøgelsens omfang og vanskeligheder, men de bliver i forhold til de priser, som tilsvarende institutter beregner sig, holdt på et særdeles rimeligt og overkommeligt niveau.

Naturligvis indgår der hvert år en del breve til Slægtsgaardsarkivet, og mange af disse rummer et så individuelt indhold, at der må ofres adskillige timer for at udarbejde et fyldestgørende svar. Af sådanne breve er der i 1975 indgået 60 stk., som har krævet 74 svarbreve, alle med individuelt indhold.

I Slægtsgaardsarkivets åbningstider har der i 1975 været 82 telefoniske henvendelser og 165 gæster. Det kan ikke nægtes, at arkivets pladsforhold med hensyn til at modtage gæster er små og bliver mindre og mindre, da arkivets samlinger rundt regnet vokser med et par hyldemeter hvert år, men hvor der er hjerterum, findes der som regel også på råd for husrum, og det gælder ikke mindst, når arkivet i dets åbningstider ofte har en 4-5 besøgende på én gang. Man frister da en tilværelse som sild i en tønde, men der er vist ingen gæst

endnu, der har forladt arkivet uden følelsen af at være blevet vel modtaget af vore arkivarer og frk. Korsgaard, der hver på sin måde prøver på at gøre besøget venligt og udbytterigt for den enkelte. Det røbes da også ved, at mange gang på gang vender tilbage – dels for at indhente oplysninger fra arkivets samlinger, og dels for at få gode råd og vink med hensyn til deres egne slægts- og gårdhistoriske undersøgelser. Meget ofte kvitteres denne gode modtagelse ved gaver i form af optegnelser, dokumenter, billeder, udklip o.s.v., hvilke ting så igen gør arkivet endnu mere ydedygtigt for senere besøgende.

Arkivet foretager selv en mængde udklip og optegnelser af personalhistorisk og topografisk art, men i denne forbindelse må også nævnes alle de omtalte gæster – ofte udenfor medlemmernes kreds – der beriger arkivet med godt stof. Det vil her være at gå for vidt at opregne alle disse bidragydere, men til enhver skal der rettes en stor tak for deres forståelse af Slægtsgaardsarkivets behov, opgave og betydning.

Og til slut tak til alle inden for og uden for Slægtsgaardsforeningens rammer, der slutter op om arkivet, tak til arkivudvalgets medlemmer og tak til hovedbestyrelsen for året 1975.

Ved Dansk Slægtsgaardsforenings årsmøde i Løkken den 29. maj 1976 aflagde formanden, gårdejer Chr. R. Christensen, Badstrup, følgende beretning

Det sidst forløbne år har været det bedste eller i hvert fald et af de bedste i slægtsgaardsforeningens historie. Trods det fortsatte voldsomme fald i antallet af landbrugsejendomme har foreningen haft en ikke ubetydelig fremgang i medlemstallet, og denne fremgang er fortsat med stigende fart i 1976.

Det skyldes den meget store trofasthed fra medlemmerne. Når man tager medlemmernes gennemsnitsalder i betragtning har frafaldet været meget lille og mindre end nogensinde før. Jeg siger tak for denne trofasthed og håber, at foreningen ikke må skuffe.

Dernæst har tilgangen af nye medlemmer været større end før. Det skyldes navnlig, at medlemmerne i stor udstrækning har indsendt forslag om opfordring til henvendelse til interesserede emner. Jeg siger tak for denne medvirkning til foreningens trivsel.

Også aktiviteten i foreningens afdelinger har været god. Jeg nævner således, at man på Sydsjælland og Lolland-Falster har udfoldet en meget stor aktivitet, samt at man i år for sekstende år i

rad har holdt marts møde i Skrydstrup med usvækket tilslutning.

Foreningens økonomi er i orden. Når man har kunnet klare sig med det meget lave kontingent, skyldes det de meget lave administrationsudgifter. Således har bestyrelsen ingenlunde fået dækning for mødeudgifterne. Dertil kommer at formandens rejser stadig er gratis og at halvdelen af sekretærens telefon godtgøres på anden måde. De stærkt forhøjede portoudgifter, blandt andet til bladet, bevirker imidlertid, at det næppe vil være muligt i længden at klare sig med så lavt kontingent. Men når man sammenligner med, hvad der ydes til andre foreninger, f.eks. af politisk art, kommer man ofte til et mangedoblet beløb. Til gengæld har vi fra ingen side modtaget beklagelser over kontingentets højde, men undren over dets lave niveau.

Medlemsbladet har i vinter udsendt sit nummer 200. I den anledning forsøgte vi tegning af nye annoncer, og bestyrelsens medlemmer var i høj grad medvirkende hertil. Resultatet blev iøvrigt ganske tilfredsstillende. Jeg skal ikke her komme

ind på bladets forhold, men det er mit indtryk, at man har fundet frem til en linie, som i det store og hele er tilfredsstillende. Tilkendegivelser herom, ikke mindst fra foreningens damer, tyder i hvert fald på det.

Arkivet har virket på sædvanlig måde, og efter at foreningens tilskud til dets drift er forhøjet, påregner jeg, at dets økonomi vil være i orden. Iøv-

rigt har spørgsmålet om en ændret driftsform givet anledning til drøftelser i bestyrelsen.

Alt i alt har forholdene inden for foreningen været særdeles tilfredsstillende, og jeg kan kun takke medlemmer, tillidsmænd og funktionærer for deres medvirken hertil, og jeg beder om, at denne medvirken må fortsætte også i det kommende år.

Besøg hos Mons Pers

Der er dejligt i Danmark,
når forårets guld
kalder spirende grønt
af den signede muld
og hver grøft og hver skrænt
er af skovblomster fuld.
Forårstid
så skær og blid
da er der dejligt i Danmark.

Ja, maj kan overbevise os om rigtigheden i disse linier. Foråret så sagte kommer, men det kommer, og når stunden er inde, sker eksplosionen i den store alnatur.

Det grønne skaber liv og glæde, og blomsterkraften i haven, i skellet, på gærder og i grøfter er en skønhedsåbenbaring, som præger menneskesindet, så det skaber nye, gode forsætter.

Maj i 1976 blev en prægtig måned med nedbør, sol og tilpas kulde, så de nye vækster fik en god start. Ved majs ende er der stærke forventninger om en stor høst – for tredje eller fjerde gang i træk. Det er ligesom det gode forsyn har villet forlene den virkende landboer med nyt mod og en bedre tro på evner og muligheder her i 70-erne. Kan han så omsætte den økonomiske bedring til nye fremskridt og til et bredere samfundsvirke? Vi får håbe det, både for bondens egen, og for samfundets skyld.

Men alene det er meget, at han har større tryghed, og at landmænd uden for erhvervet ser bedrifternes vigtige værdi for indtjeningen til en større og bredere velfærd. Det udvikler sig godt, og kan de politiske kræfter blot enes om at tjene produktionskræfterne, både i by og på land, så skal det nok gå.

Lad os allesammen sige til dem: – I skal! Pligtens lov i Danevang byder eet fælles træk uden smålig fag- og standsinteresser.

Derfor skal vi ikke have valg i efteråret. I danske landbohem vil vi ihvertfald have samarbejde før strid – og skal striden komme, skal den have

reale og ikke taktiske udgangspunkter. Vi vil have fredelige politiske tilstande her til lands, det er et midsommerbud, som har anden oprindelse end den lyse højsommers skære og blide overgange til modningstiden. Budet kommer af familiernes trang til at virke uden forstyrrelser, uden zig-zag-kursens forvirrende – og for erhvervslivet – ødelæggende træk.

Anker Jørgensen og Poul Hartling bør nu finde en ny takt og et forslag, som viser god vilje og stor handlekraft. I landbruget er vi ikke i tvivl om, at sådan bør det være.

☆

Fra maj måneds dejlige dage i Danmark vil vi begive os nordover for at møde en norsk bonde med meninger og holdning.

Odelsgut var han, og nu sidder han trygt på gården sin – med stuer præget af fin gammel kultur. Og udenfor er fjøs og stabbur, »gammelboligen« m.m., og det hele omringet af birketræernes fine indramning.

Sønneren er parat til at føre videre og han har tid til at tænke, denne Mogens Peterson, der har en svensk bedstefar, der invaderede Norge i unionstiden.

»Mons Pers« kalder de ham i bygden, – og ham besøgte vi. Hør, hvad han sagde!

Jeg spurgte ham om udviklingen i norsk landbrug og om der er en historisk sammenhæng for ham?

– »Det er vanskeligt at bedømme sin egen tid, der kan trækkes linier bagover og sammenhængen går også fremefter. Vi kan ikke klart vurdere vor egen tid. Jeg voksede op i »hestealderen« og det præger mig. For mig er meget fremmed i disse år, men et er bare *min* erkendelse. En anden erkendelse er, der er ingen vej tilbage. Udviklingen er ubønhørlig. Vi er ikke mere en lukket næring, forankret i sit arbejde og som uafhængig kunne forme sit eget sociale mønster«.

Vi er blevet udstyret med megen ny teknik, og

uden den havde vi ikke klaret overgangen til færre hænder. Men det fjerner ikke det dominerende nye problem, at det er blevet vanskeligere at planlægge for fremtiden.

Den stigende levestandards mange skyggesider træder frem, og der søges igen mod et mere roligt liv i kontakt med naturen«. Så kan du spørge mig, sagde Mons Pers, om sådanne strømninger ikke er romantik? – Jo, der er måske en smule sværmeri med i en sådan indstilling. Men i en villet tilpasning til naturen, udsprunget af en klar bevidsthed, ses en inspiration frem til noget værdifuldt«.

– Jeg brød ind her, og spurgte fjældbonden, om det stærkeste træk som præger norsk landbrug.

– »Hos bonden er det fortsats odels- og slægtsfølgen«, svarede han, og fortsatte: »men norske landbohjem bør ikke være lukkede og uden fornyelse udefra. Der skal ikke være nogen modsætning imellem at bo på og dyrke sin jord og så, at få nye med udefra. Det vigtigste for mig er, at det der foregår på gården er det væsentligste for os der lever her.

Landbruget må for os ikke blive en andenrangs interesse. Vi vil jo komme til at opleve nye brydninger i erhvervet, men afgørende er glæden ved arbejdet i naturen med alt, der vokser«.

– »Hvad forstår du ved bondekultur«, spurgte jeg ham.

– »Jamen det er jo knyttet til de genstande og frembringelser, som man stod for i den gamle tid, og heldigvis har vi været ivrige for at samle det brugte og overleverede. Men det må ikke blive til en følelse af, bare at være bevarende. For først når vi også er skabende, former vi en tid, som også vil have sin kultur«.

Vi kan godt snakke kultur, men der gives ingen opskrift på kultur. Den opstår først og fremmest hos det enkelte menneske, som lever i harmoni med sig selv og andre. Rodløshed og rastløshed er ingen god kulturel udvikling«.

– og så ville jeg gerne kende hans syn på ungdommen.

– »Enhver generation står i opposition til den forudgående generation«, sagde han.

– »Men en fortrøstning er det, at de unge, vel mest ubevidst, tager meget med sig af det, de ældre stod for. Nu har tendensen været, at de unge vil frigøre sig mest muligt, men der er også andre veje at gå og blandt andet svære tider kan bringe større samling unge og ældre imellem.«.

En norsk bonde har tænkt og talt. Hans budskab gælder i fjeld og li og fjeldlande, såvel som i det danske pandekageland.

Manden i gården.

Fra bogens verden –

Mit land og verden

Fra Lindhard og Ringhof's Forlag foreligger nu et gribende dokument, et menneskeligt og politisk nødråb fra det store Rusland, kuert under kommunismens tvang og terror.

Forfatteren er atomforskeren og humanisten Andrej Sakharoff, som nu har modtaget Nobels Fredspris.

Det er en sand og sober henvendelse til alverdens folk, indeholdende en gennemgang af det sovjetiske samfund med dets lukkethed og angiveri, af rustningskapløbet under russisk lederskab, af kommunismens imperialistiske trang. Og han slutter med at henvende sig til vestens intellektuelle og venstreorienterede og afslører deres illusioner og deres tyngende ansvar, når de forsvare Sovjet. Et afsnit om bureaukratiet og dets produktionshæmmende resultater er direkte afslørende for systemet. Man får et indtryk af en kolos, som ingen midler skyer i sin magtpolitik overfor et værgeløst folk og overfor verden.

Jeg vover den påstand, at ingen rettroende dansk kommunist overhovedet, tør læse denne bog fordi den dokumenterer og trænger dybt i alle forhold. Den bør imidlertid finde stor udbredelse. Sa-

kharoff er ingen agitator, men en pålidelig samfundskritiker.

Verdens folk må love for, at han kan forme et budskab med realiteterne som fundament. Han er for stor en person til, at man politisk kan standse ham, endsige bruge psykiatrien som behandlingsfaktor. Derfor oplever vi det fantastiske, at dikturet må acceptere en modstander.

Han er en lysende skikkelse i mørket. Denne bog siger spar-to til enhver anden politisk redegørelse fra de sidste perioder.

Og bogen er billig – den passer lige til læsning i en weekend.

Jens P. Petersen.

Feltdegn fra Harreslev Mark

Erindringsbog nr. 2 fra Niels Bøgh Andersen – den tidligere danske højskoleforstander fra Joruplund – kom ved juletid og er på én gang en alvorlig bog og en livlig skildring fra krigens dage.

Bøgh Andersen var på de hviderussiske og ukrainske stepper i 2 år, og gribende fortælles om mø-

det med den forarmede men nationalt bevidste bondebefolkning, og om tyske grusomheder imod jøder og andre.

Glimt fra krigsdage med døden som følgesvend, gør også bogen værdifuld. Vi kommer langvejs omkring til Paris, London, Harzen, Memel, Kirov, Manino, Brjask og kikker ind til Moskva. Tilbagetoget i 1944 er spændende fortalt, sluttende med tilfangetagelsen i Frankrig, og derpå lejrop-

hold i England og til allersidst medlemsskabet af Det danske Råd i London.

Vi møder her en sydslesviger, som gjorde sin pligt sammen med to brødre, som blev derude, et utroligt livsværk i en begrænset periode er beskrevet. Det må håbes, at mange i Danmark læser denne bog, som er blandt dette årti's bedste dokumenter i bogform.

Jens P. Petersen.

Nye medlemmer hilses velkommen

Gårdejer Anders Krestian Jensen,
»Mullesgård«,
Mullesgårdsvej 51, Lomborg,
7620 Lemvig.

Gårdejer Arne Duus,
»Strandgården«,
Strandgårdsvej 1-3,
6474 Skovby Als.

Gårdejer Svend Fogt Thomsen,
Sebbelev 27,
6440 Augustenborg.

Gårdejer Svend Jepsen Hansen,
Snøde Bygade 12,
5953 Tranekær.

Sygeplejerske fr. Esther A. Riis,
Valkyriegade 8, st.tv.,
2200 København.

Fr. Inger Hammer,
Lyngby Hovedgade 95 F,
2800 Lyngby.

Gårdejer Tormod Toftkær Jensen,
»Toftkær«,
Trommeslagervej 28, Sigerslev,
4660 St. Heddinge.

Gårdejer Asger Nielsen,
Godballe,
Godballevej 12,
Faare,
7650 Bøvlingbjerg.

Gårdejer Peter Andersen,
Skovløkkegård,
Stavkærvej 156, Thorup,
5793 Højby Fyn.

Gårdejer Aage J. From,
Solgaard,
Fjelstrup Nørrevej 33, Fjelstrup,
6100 Haderslev.

Gårdejer Peter Kaae,
Bolmerodvej 13,
5485 Skamby.

Gårdejer Andreas Petersen,
»Flauenfeldt«,
Gelballe,
6640 Lunderskov.

Gårdejer Hans H. Nielsen,
Hjemmegård,
Lyngerup,
3630 Jægerspris.

Gårdejer Leif Engberg Nielsen,
Skovlygaard,
Hobyvej 43,
4983 Dannemare.

Gårdejer Knud Hjortnæs,
»Svarrebak«,
Klæstrupvej 40,
9740 Jerslev J.

Gårdejer Harald Kristiansen,
Hørløkkevej 60, Skrydstrup,
6500 Vojens.

Gårdejer Mads Herluf Jakobsen,
»Vestergaard«,
Klaus Berntsensvej 58, Svendstrup,
5472 Særslev.

Gårdejer frk. Hjorth,
Dalgaard,
Hjadstrup,
5483 Kappendrup.

Fra årsmødet bringer vi et udsnit af Slægtsgårdsforeningens ledelse og daglige medarbejdere. Fra venstre foreningens næstfmd. gdr. Ejner Pedersen, arkivar P. K. Hoffmansen, bladets redaktør Hans Hviid, foreningens revisor Kr. Foged, arkivar Annalise Alstrøm, arkivudvalgets formand, gdr. Erik Strange samt landsformanden gdr. Chr. R. Christensen, hvis tre børnebørn grupperer sig foran og manifesterer foreningens beståen i 3. generation.

Foto: Landsbladet.

Omkring 29. august 1943

Med særlig tilladelse bringer Slægtsgaardsbladet endnu et kapitel – denne gang om de dramatiske august-dage 1943 – fra Chr. R. Petersens erindringsbog.

Dagene forud

Begivenhederne omkring 29. august 1943 er vel blandt dem, der har sat sindene stærkest i bevægelse under krigen, og som utvivlsomt vil blive stående i historien som de afgørende dage, fordi de betød, at Danmark ved at vælge tvangen fandt vejen til friheden.

Siden ministeriet Scavenius' dannelse var tilliden til dansk politik begrænset til et minimum til trods for, at Scavenius kun fulgte sin egen politik til den dag, han blev regeringschef, fra hvilken dag han ydede stærk modstand mod de tyske krav, der som nævnt i virkeligheden heller ikke var særlig fremtrædende gennem vinteren og foråret.

Modviljen voksede imidlertid voldsomt både mod Scavenius og tyskerne, og den understøttedes stærkt af de

store allierede sejre, der opfattedes som indledningen til den endelige sejr.

Englænderne havde siden sejren ved El Alamein fortsat forfølgelsen af den slagte fjende gennem Afrika og havde drevet tyskere og italienerne ud af denne verdensdel. Middelhavsøen Malta havde holdt stand mod en uendelig række flyveangreb fra tyskerne, og Gibraltar var blevet stående som englændernes faste borg. Russerne havde trængt tyskerne ud af Stalingrad og tvunget dem til at gå tilbage og afgive umådelige områder af okkuperet areal. Endelig havde englænderne og amerikanerne foretaget landgang på Sicilien i løbet af foråret og i forsommeren i nærheden af Rom, således at Italien nu stod overfor sammenbruddet trods alle tyskernes bestræbelser for at holde sammen på stumperne.

Den første åbne kamp mellem befolkningen og besættelsesmagten var begyndt.

I begyndelsen af sommeren 1943 åbnede modstandsbevægelsen en generaloffensiv af sabotagehandlinger, og sindene hidsedes yderligere op ved, at medlemmer af de

to frivillige korps »Frikorps Danmark« og »Schalburg-korpset« under besøg i Danmark optrådte bevæbnede på gader og restaurationer og var voldsomt provokerende overfor befolkningen.

Regeringen forsøgte at skabe ro, men kunne intet udrette. Dr. Best forsøgte ligeledes at få tingene til at glide, men mødte her modstand fra general *Hanneken*, der ville anvende den hårde hånd. Der havde hele tiden været en vis rivaliseren mellem den tyske militære og civile ledelse, men medens militærledelsen i krigens første år havde været lettest for danskerne at komme om ved, var det nu blevet modsat.

I begyndelsen af august gik det galt i Esbjerg. Sabotører havde stukket ild på nogle pakhuse, og herover blev tyskerne så fortørnede, at de optrådte fuldstændigt ubeherskede. Der udstedtes færdselsforbud efter kl. 22, og der opstilledes maskingeværer med trusler om skarp-skydning på mængden. Strejke fulgte i disse foranstaltningers spor. Det lykkedes imidlertid at få et forlig, hvorefter arbejdet genoptoges og færdselsforbudet hævedes, men herved var skabt grobund for ny uro, idet befolkningen fik indtryk af, at der kunne opnås noget.

Uroen bredte sig fra Esbjerg til *Odense*, der blev hovedcentret for august måneds stormfulde begivenheder. Aalborg og en række andre byer, ja, selv *Bogense* havde sine urodage.

Sindene var stærkt ophidsede, og forventningerne om, at sejren var nær, satte fart i tingene. Tyskerne var nervøse og deres soldater mere og mere prægede af krigens råheder. Regeringen henvendte sig til Dr. Best, for at han skulle påvirke militærledelsen til at holde soldaterne i tømme. Han var imidlertid magtesløs, og udviklingen bar med rivende hast frem mod det store opgør.

Regeringen søgte også at dæmpe uroen ved en appel til det danske folk gennem radioen midt i august. Denne behandledes på rigsdagen 19. august på den måde, at de tre partier i løbet af et par timer gav tilslutning til en opfordring til befolkningen om at forholde sig i ro. Medens de konservative behandlede sagen i 14 timers partimøde. Partiet var imod erklæringen og gik kun med til den, fordi det lykkedes at få dens ordlyd formet sådan, at den også lagde et ansvar på tyskerne, fordi de gennem deres optræden havde været med til at skabe uro.

Det konservative Folkeparti havde derved som så ofte før placeret sig på en yderfløj med hensyn til modstanden mod tyskerne. At dette ikke var uden risiko, havde man forlængst gjort sig klart. Kraft havde på et tidligere tidspunkt meddelt gruppen, at man måtte regne med, at et brud med tyskerne rimeligvis ville betyde, at rigsdagens medlemmer ville blive arresterede i hvert fald en overgang, til en nyordning var gennemført og modstanden mod denne dæmpet.

På et senere tidspunkt fik gruppen i øvrigt også meddelelse om, at hvis tyskerne blev tvunget til at forlade landet, ville de medtage ca. 1000 gidsler til sikring af deres vigende besættelsesmagt. Rigsdagens medlemmer skulle være blandt disse gidsler.

Stemningen var således præget af alvor under august-dagenes forhandlinger, og for alle stod det klart, at også den personlige risiko var stor. Men undertonen var mere end nogensinde, at nu måtte det være slut med de stadige forlig, der drev os længere og længere over mod tyskerne.

Imidlertid voksede kamplysten i befolkningen. I stormcentret, *Odense*, havde sabotage på stålskibsværftet ført til, at tyskerne satte vagtposter ud. Dette besvaredes om-

gående med arbejdsnedlæggelse, som sammen med den øvrige ophidselse i byen skabte folkestrejken. Og i dennes spor fulgte uroligheder og demonstrationer, forfølgelse af nazister, afbrænding af deres møbler, ødelæggelse af værnemagerbutikker og meget andet. Afklædte tyskerpiger joges gennem byen med påmalede hagekors af rød mønje.

Hvordan kunne det gå til, at den stiltældige *Odense* opførte sig så voldsomt?

Det blev angivet fra mange sider, at et hold soldater under en mislykket kommandant havde opført sig provokerende ved at mishandle folk på gaderne, slået nogle ned i *Kongens Have* og i det hele taget forulempet befolkningen på en sådan måde, at den rejste sig i raseri. Efter en koncert i *Kongens Have* forfulgte mængden en tysk officer, som derunder med revolvereskud sårede to drenge, hvorefter han blev slået ned. Som straf herfor krævede kommandanten udleveret 10 gidsler, indtil gerningsmændene var fundet.

Det er en kendsgerning, at *Odense* blev provokeret, men efter at jeg fik lejlighed til at lære soldaterne at kende, tror jeg ikke, det var deres skyld. De fleste af dem var såmænd stiltældige nok og sikkert i høj grad gennemsnitssoldater. Om uheldige elementer kunne præge dem er naturligvis ikke til at sige, men i mine øjne er årsagen langt snarere, at soldaterne ligefrem havde fået ordre til at optræde provokerende for derigennem at forøge den uro, der var i befolkningen, så tyskerne kunne få anledning til at gribe voldeligt ind og derigennem tilvende sig Danmarks militære udrustning, som det mere og mere stod klart, at Tyskland havde i høj grad brug for.

Begivenhederne her kan vel aldrig nogen sinde helt blive afklarede. Vort folk kan imidlertid med fuldkommen ret tage æren for at ville bruddet med Tyskland. At dette land så måske i det afgørende øjeblik var med til at fremkalde det i egen interesse for at få våbnene og af frygt for at have dem liggende på danske hænder i det øjeblik, en engelsk invasion satte ind, ændrer intet ved den danske folkevilje.

De stærkeste kræfter inden for regering og arbejderbevægelse sattes ind for at få strejkerne aflæst og ro genoprettet i *Odense*, og flere gange så det ud til, at det skulle lykkes, men hver gang strandede forsøgene bl.a. på, at den tyske kommandant nægtede at holde soldaterne på kasernerne om aftenen. Han gik dog til sidst ind på at holde dem hjemme nogle dage, men dette nægtede general *Hanneken* så at godkende.

Den 24. august rejste Dr. Best til *Berlin*, og den 27. vendte han tilbage. Enhver var klar over, at denne rejse kunne få afgørende betydning for Danmark. Den 28. overrakte han den danske regering følgende noter:

»Den danske regering skal øjeblikkelig erklære undtagelsestilstand over hele landet.

Undtagelsestilstanden skal omfatte følgende enkeltforanstaltninger:

- 1) Forbud mod at mere end 5 personer samles offentligt.
- 2) Forbud mod enhver strejke og understøttelse af strejkende.
- 3) Forbud mod enhver forsamling i lukkede rum eller under åben himmel.

Forbud mod at betræde gaderne mellem kl. 20.30 og kl. 5.30.

Lukning af restaurationer kl. 19.30.

Afl levering inden 2. september af alle endnu forhåndsbeværende skydevåben og sprængstoffer.

- 4) Forbud mod enhver generen af danske statsborgere på grund af deres eller deres pårørendes samarbejde med tyske myndigheder eller forbindelse med tyske.
- 5) Indførelse af pressecensur under tysk medvirken.
- 6) Oprettelse af danske hurtigdomstole til pådømmelse af handlinger, der strider mod de til opretholdelsen af sikkerhed og orden udstedte anordninger.

For overtrædelse af forannævnte anordninger skal der trues med de højeste straffe, der kan komme i betragtning efter den for tiden gældende lov om bemyndigelse for regeringen til opretholdelse af ro, orden og sikkerhed. For sabotage og enhver medvirken dertil og for angreb på den tyske værnemagt og dens medlemmer samt for besiddelse af skydevåben og sprængstoffer skal der efter 1. september ufortøvet indføres dødsstraf.

Rigsregeringen forventer den danske regerings accept af foranstående fordringer inden kl. 16 i dag.«

Den anden note lød:

»Rigsregeringen har beordret mig til på grund af de i Odense forefaldne episoder og særlig på grund af det dér skete overfald på en tysk officer at meddele den danske regering følgende

- 1) Byen Odense skal inden 5 dage betale en bod på 1 mill. kr. til en kasse, som den befalingshavende over de tyske tropper vil angive.
- 2) Den danske regering træffer de fornødne foranstaltninger for at finde og udlevere til de tyske besættelsesmyndigheder de personer, der er skyldige i mishandlingen af den tyske officer. Indtil udleveringen har fundet sted, træffes der følgende foranstaltninger overfor Odense:
 - a) Færdsel på gaderne fra kl. 20 til 5 forbydes.
 - b) Alle biografer, teatre og andre forlystelser lukkes.
 - c) Restaurationer lukkes kl. 19.
- 3) Hvis de skyldige ikke skulle være udleveret inden den 5. sept. vil 10 af besættelsesmagten udvalgte indbyggere i Odense blive arresteret og holdt i arrest, indtil udleveringen af de skyldige sker.
- 4) Rigsregeringen meddeler den danske regering, at den i tilfælde af gentagelser af sådanne episoder vil skride til endnu skarpere forholdsregler.

W. Best«

Samtidig med fremsættelsen af disse krav trak tyskerne tropper hertil fra Norge og fra Tyskland, og der blev truffet de stærkeste militære forberedelser til et militært opgør med danskerne.

Danmark siger nej

Regeringen sammenkaldte straks rigsdagens samarbejdsudvalg, det såkaldte »Nimandsudvalg« til drøftelse af situationen, og til trods for, at der kun var levnet regeringen få timer, var svaret dog færdigt før tiden. Det blev afgivet i enstemmighed fra regering og samarbejdsudvalg og med kongens beslutning, idet han ved forelæggelsen udtalte sin glæde over sammenholdet.

Det danske svar henviste til, at formålet med over-

enskomsten den 9. april 1940 var at sikre ro og orden, og dette var lykkedes hidtil, idet regeringens bestræbelser for at dæmpe de sidste dages uro allerede var resulteret i, at der var indtrådt en tydelig afspænding. Svaret sluttede:

»En iværksættelse af de fra tysk side krævede foranstaltninger ville tilintetgøre regeringens muligheder for at holde befolkningen i ro, og regeringen beklager derfor, at den ikke kan finde det rigtigt at medvirke til disse foranstaltningers gennemførelse«.

Dermed havde det formet sig så mærkeligt, at netop Scavenius kom til at sige nej til tyskerne og tage kampen.

Man afventede nu, hvad der nærmere ville ske, og den militære aktivitet viste, at der ville ske noget afgørende.

Der var fra alle sider enighed om det hensigtsløse i at tage en militær kamp med tyskerne under disse vilkår, og de militære afdelinger fik derfor ordre til at undgå kamp, hvis de blev angrebet af organiserede tyske styrker, og det samme var tilfældet med flåden, men her havde admiral Vedel for egen regning givet ordre til, at skibene skulle sænkes frem for at falde i hænderne på tyskerne.

29. august

Kl. 4 om morgenen indledtes angrebet på det danske militær omkring i landet, hvor der visse steder udspandt sig dramatiske scener og kortvarige kampe, hvorefter militæret overgav sig, medens hovedparten af flåden sænkedes eller ødelagdes.

Samtidig proklameredes undtagelsestilstand ved følgende meddelelse:

»De sidste dages begivenheder har vist, at den danske regering ikke mere er i stand til at opretholde ro og orden i Danmark. De af fjendtlige agenter fremkaldte uroligheder retter sig umiddelbart mod den tyske værnemagt. Jeg proklamerer derfor i henhold til artiklerne 42-56 i Haagerkonventionen den militære undtagelsestilstand i hele Danmark.

Med øjeblikkelig varsel anordner jeg følgende:

- 1) Embedsmænd og funktionærer ved de offentlige myndigheder skal loyalt fortsætte med at opfylde deres embedspligter. De skal efterkomme de anvisninger, der bliver givet dem af de tyske myndigheder.
- 2) Sammenstillinger og ansamlinger af mere end fem personer på gaden og på offentlige steder er forbudt, ligesom alle forsamlinger, også de ikke-offentlige, er forbudt.
- 3) Lukketiden fastsættes til mørkets frembrud.
- 4) Fra dette tidspunkt er også enhver trafik på gaden forbudt.
Enhver afbenyttelse af post, telegraf og telefon er indtil videre forbudt.
- 5) Enhver strejke er forbudt. Opfordring til strejke til skade for den tyske værnemagt fremmer fjenden og straffes i reglen med døden.

Overtrædelse af ovenstående bestemmelser vil blive straffet ved de tyske standretter.

Mod voldshandlinger, sammenstimlen o.s.v. vil der hensynsløst blive gjort brug af våben.

Enhver borger i Danmark, som efterkommer denne på folkeretligt grundlag hvilende krigslov, tilsikres personens og ejendommens beskyttelse i henhold til loven. *Den øverstbefalende for de tyske tropper i Danmark.*»

Da ministrene om morgenen ankom til deres ministerier blev de forment adgang til deres ministerier, af vagtposterne der havde besat disse, og dermed var regeringens virksomhed sluttet.

Radioen blev draget direkte ind under tysk ledelse, og pressen blev underlagt en meget streng censur, således, at Danmark nu ikke mere havde noget officielt meddelelsesmiddel.

Arrestationerne

Fremtrædende politifolk gav inden bruddet konservative ledere – Kraft og Fibiger – meddelelse om, at de kunne vente at blive arresteret og tilbød at skaffe dem til Sverige. De afslod dette, idet gruppen stod på det standpunkt, at den ville blive i landet uanset risikomomentet derved.

Inden tyskerne havde grebet ind, var størstedelen af de rigsdagsmænd, der havde været samlet, draget hver til sit, og der var nu intet andet at gøre end afvente, hvad der ville ske. Nogle sparsomme oplysninger kom frem gennem svensk og engelsk radio, men noget egentligt overblik over forholdene i Danmark var det umuligt at få i de dage. Det blev dog snart klart, at der foretoges adskillige arrestationer, og engelsk radio meddelte herunder navnene på flere fremtrædende konservative politikere.

Hos os tog man situationen med nogenlunde ro, men alligevel med en undertone af største alvor.

Jeres moster Esther var intetanende kommet på besøg lørdag den 28. om eftermiddagen fra Sønderborg, og søndag morgen forberedte vi os på at gå i kirke, da radiomeddelelsen om undtagelsestilstanden kom. Jeg førte så nogle få telefonsamtaler, inden jeg gav afkald på denne nu ulovlige ting. Lidt før kirketid kom godsejer Ingemann, Egebjerggård, kørende i sin bil for at drøfte tingene, idet han og hans engelske hustru følte sig meget dårligt tilmode, selv om de var tilfredse med bruddet. Det førte til, at jeg kom for sent i kirke.

Det var ikke forbudt at holde gudstjeneste, og denne dag blev derfor en særlig højtidelig dag. Pastor Jørgensen havde netop fået embede i Faxe, og det var således en af hans sidste gudstjenester. Efter min opringning havde han været hos os dagen før, og han var stærkt præget af begivenhederne.

Jeg ventede naturligvis en arrestation når som helst, og gennem hele den sidste tid, havde jeg forberedt mig på at tage denne på værdig vis, hvad forhåbentlig også lykkedes. Heri var en afgørende forskel på da og senere, idet der på dette tidspunkt ikke var tale om at unddrage sig arrestationen, men kun om at tage den, hvorimod stemningen hos mig og vist for alle andre, jeg talte med, senere blev at man skulle søge at undgå en fornyet arrestation ved i givet fald at gå under jorden.

Søndagen forløb imidlertid roligt. Vi færdedes i mark og have i dejligt sommervejr, der var indtrådt efter megen regn, og det samme gentog sig om mandagen.

Der begyndte at falde mere ro over sindene, og jeg var så småt ved at regne med, at det drev over for mit vedkommende.

Ud på aftenen skete det imidlertid. Medens vi alle sad omkring aftenkaffen kom 2 tyske underofficerer ind og forlangte at tale med mig. Med Esther som tolk forklarede de, at jeg skulle arresteres, og at jeg havde 5–10 minutter til at gøre mig færdig i. Formen var høflig nok, og jeg kunne med lethed overholde tiden. Tasken var jo pakket. Jeg mente også, at papirer af risiko var bragt af vejen, men da jeg fik fat på mappen, fandt jeg til min rædsel en disposition til et foredrag, som jeg dog fik stukket til side, uden at der protesteredes.

Jeg fik så sagt farvel til jeres mor og jer, og I var jo heldigvis i seng og sov sødeligt. Jeg drog så ud til den ventende bil, men lagde under hele oprinet mærke til, hvor hurtigt alle var forsvundet fra bordet og stuen, og nu stod de og kikkede frem ved døre og porte.

Bilen var kommet ind i gården, og i den sad Jørgen Jørgensen, Ullerup, sammen med chaufføren, en menig soldat. Vi blev anbragt ved siden af hinanden bag i bilen sammen med den ene underofficer og kørte så med meget besvær for den fuldstændig umulige chauffør mod Brøndstrup, medens der vinkedes farvel.

Alt det var i grunden ikke så slemt. Værre var det, da der blev ro i bilen og jeg fra vejen kastede et sidste blik mod hjemmet, som jeg ikke skulle gense – for hvor iænge?

Men tankerne drager hurtigt mod nye ting. Det var nu i mørkningen. Klokken var ni og dermed var spærretiden inde. Folk jog mod hjemmene og flygtede rædselsslagne for bilen, hvor vi kom frem. Ved bageren i Skamby traf vi familierne Gunnar og Sigfred Brochstedt, som skulle hjem. Vognen standsede, og vor vogter fra forsædet sprang ud og gav ondt af sig. Frygten stod malet i disse folks træk, og det var ikke fri for, at vi andre følte det som en lettelse i vor egen anderledes uhyggelige situation. Dette gentog sig på vejen mod Stensby, hvor vi traf min fætter Johs. Christensen, der sammen med sin familie kom kørende i en jumble.

Disse menneskers skræk, og deres forsøg på at bortforklare deres »skyld« ledte tankerne bort fra os selv – heldigvis. Jeg er dem taknemmelig for adspredelsen.

Vi kørte »den nærmeste omvej« gennem Søndermø mod Odense. Det skete med mange standsninger, motorstop og kørefejl, så det tog lang tid. Der blev dog ikke sagt mange ord i bilen. Det eneste jeg husker, var en bemærkning fra Jørgen Jørgensen: Nu kommer det an på, om vi får lov til at blive her i landet.

Odenses gader var øde og forladte. Kun tyske spæringer på Nørrebro, som vi måtte standse for, og nogle tyske patruljer viste liv. Vi kørte forbi rådhuset. Så skulle vi altså ikke derind. Forbi Sdr. Boulevard – så skulle vi altså heldigvis heller ikke på kasernen. Turen gik til Vestre Skole, hvor vi afleveredes til vagten, som førte os til en bagved liggende bygning og ind i en skolestue.

Dermed var vi nået til at skulle tage konsekvenserne af den politik, vi havde stilet imod, og som nu skulle føres. Uhyggeligt var det, men det er en trøst i en sådan situation, at begivenhederne afleder tankerne fra realiteterne. Derfor går det langt lettere, end man skulle tro. Det må være ulige lettere end at sidde alene tilbage i uvisheden. Men heldigvis var moster Esther altså hjemme til at bøde på ensomheden.

(fortsættes i næste nr.)

Høstrejse til Telemark

Inserat.

Når høsten er overstået er det tid at slappe af i et godt miljø, og i 1976 går sensommerrejsen til den midterste del af Norge – til Telemarkens bedste hotel på højfjeldet, Gausstabbli. Udflugter til Norsk Hydros fabriker og landbrug m.m.

Afrejse fra Sjælland, Fyn og Jylland den 11. september, hjemkomst den 18. – Pris alt incl. kr. 1498,-.

Program sendes. Tilmelding helst inden 1. august.

Rejseledere: Hans Hviid og Jens P. Petersen.

Kærne Rejser
4100 Ringsted
tlf. (03) 64 00 24.

Fotokopiering!

Manuskripter, originaldokumenter, attester, matrikelkort etc. fotokopieres.

Størrelse 21 × 30 cm: 1,50 kr. pr. kopi.

Størrelse 22 × 36 cm: 1,75 kr. pr. kopi.

Rabat ved større bestillinger!

Slægtsgaardsarkivet,
H. C. Andersens Boulevard 4 (2. sal tv.)
1553 København V

Skaf foreningen nye medlemmer

Undertegnede foreslår, at følgende får tilsendt materiale om Dansk Slægtsgaardsforening og opfordres til at indmelde sig i foreningen:

Titel

Navn

Postadresse

Titel

Navn

Postadresse

den

19

Underskrift

kan fås igen

Slægtsgaardsforeningens mærkat

som er trykt i fire farver, kan nu købes for 10 kr. pr. bundt à 100 stk. + porto, eller pk. med 250 stk. for 20 kr. + porto ved henvendelse til

Foreningens kontor,
Gassehaven 56, 2840 Holte

Landbrugslån til ethvert formål.

Har De brug for lån til tilbygning, sammenlægning, grundforbedring, køb af nye maskiner, udvidelse af besætning, ejerskifte eller andet, kan De roligt henvende Dem til Forenede Kreditforeninger. Vi yder

lån overalt på øerne på op til 50% af ejendommens værdi med løbetider på 10, 20 og 30 år. Lad en af vore landbrugs-kyndige folk kigge på Deres ejendom, så får De den rigtige belåning - hurtigt, smidigt og effektivt.

FORENEDE KREDITFORENINGER

Otto Mønstedts Plads 11 · 1563 København V · Tlf. (01) 15 34 34

Jens og Anna Jensens fond

udlåner penge til unge landmænds etablering også ved generationsskifte.
Årlig ydelse uden kurstab for tiden 12 procent hvoraf 9 procent rente.

Henvendelse til:

Advokat Martin Olesen, Bogense, tlf. (09) 81 16 66 eller
Chr. R. Christensen, Badstrup, Uggerslev, tlf. (09) 85 11 49

ANDELSBOGTRYKKERIET

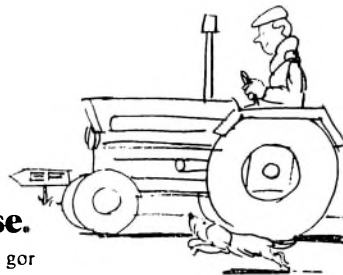
i Odense

SPAREKASSEN SYDJYLLAND

Finansiering af landbrugets EF-investeringer uden kø-dannelse.

Det er både i kundernes interesse og i vores egen. Vi gør os hele tiden umage for at være både hurtige og præcise og samtidig smidige. Vi yder lån til landbrug, skovbrug, gartneri og plantagedrift. Har De finansieringsproblemer m. h. t. ejerskifte, jordsammenlægning, grundforbedring, ny- og tilbygning, maskinanskaffelse, alm. tillægslån eller lign., så snak med os.

KREDITFORENINGEN DANMARK

København: Jarmers Plads 2 1590 København V Tlf. (01) 12 53 00	Århus: Åboulevarden 69 8100 Århus C Tlf. (06) 12 53 00	Herning: Viborgvej 1 7400 Herning Tlf. (07) 12 53 00	Afd. kontor i Odense: Jernbanegade 16 5000 Odense Tlf. (09) 12 53 00
---	---	---	---

– hele Danmarks kreditforening

Kreditforeningen Danmark er en sammenslutning af Østifternes Kreditforening,
Ny jydsk Kjobstad-Creditforening og Jydsk Grundejer-Kreditforening.

De kan regne med os

